

TILVÆKST Salgsafgrøder nr. 21, 5. august 2021

Indhold

- **MARK**
- Aktuelt i marken
- Brakmarker skal slås mindst én gang
- Korn til konsum
- Etablering af vinterraps
- Etablering af efterafgrøder
- Thistle tool
- **REGLER OG TILSKUD**
- Frister for efterafgrøder

MARK

Aktuelt i marken

Af planterådgiver Susanne Frydendal Nielsen

I sidste uge kom der en del vand, dog håber mange at kunne høste i løbet af denne uge.

Marker med behov for nedvisning er formentligt allerede nedvisnet. Hvis det ikke er gjort, er det på høje tid at få det gjort i de kommende dage, også i de senest såede vårbygmarker, da der skal gå mindst 10 dage fra nedvisning til høst. Se doser m.m. i TILVÆKST nr. 20.

Det er også sidste chance for at få registreret, hvor du har problemukrudt. Så snart marken er høstet er det svært at huske og se, hvor ukrudtet var. Du kan registre det med Farmtracking eller tegne det ind på dit markkort.

Brakmarker skal slås mindst én gang

Ligesom de seneste to år så vil Landbrugstyrelsen bruge satellitter til at kontrollere om græs- og brakmarker bliver slået eller afpudset som reglerne kræver. Vi vil vende tilbage til dette i oktober mht. hvordan satellitkontrollen besvares, hvis den ikke kan se at marken er slået.

Du skal mindst én gang i kalenderåret slå dine brakmarker (bortset fra blomster og bestøverbrak). Du må i den forbindelse ikke fjerne plantematerialet. Du må gerne snitte/skårlægge plantematerialet eller opstakke plantematerialet i et hjørne af brakmarken.

Brakmarker skal enten forårsslås eller sommerslås. Du kan se i dit fællesskema, hvad dine marker er planlagte til. Var det ikke muligt at slå forårsbrakken kan det nås som sommerbrak i stedet. Husk at ændre i fællesskemaet.

Forårsslåning skal foretages mellem 1. og 30. april, mens sommerslåning skal foretages mellem 1. august og 25. oktober. Der er forbud mod slåning i perioden 1. maj og 31. juli.

Korn til konsum

Korn der er dyrket til konsum, fx brødhvede eller rug, skal leve op til en række krav der fremgår af din kontrakt. Dette kan være mange forskellige emner som vandprocent aftalt mængde eller areal, mulighed for lagring mm. Kravene varierer mellem firmaerne, og derfor er det vigtigt at du kigger i din kontrakt, og sikrer dig, at du lever op til mængde, vandprocent og lignende således at du ikke får fradrag i forhold til aftalt pris eller underkendelse af partiet.

Etablering af vinterraps

Af planterådgiverne Susanne Frydendal Nielsen og Niels Holmgaard

Ved etablering af vinterraps er det af stor betydning at gøre sig umage. Rapsen er meget følsom overfor modgang i de tidlige vækstfaser. Det gælder uanset om der pløjes før såning eller ej. Jo tidligere såning, jo bedre, men det er vigtigt ikke at gå på kompromis med såbedets kvalitet.

Etablering efter pløjning er generelt en meget sikker metode uanset forfrugt. Jorden bliver løsnet i dybden. Spildkorn og ukrudt fra forfrugten bliver elimineret i bunden af fugen. Dog er det vigtigt at have et vågent øje på vejruddigten, da meget regn i dagene efter såning, kan give alvorlig tilslemning af jordoverfladen, der kan påvirke fremspiringen negativt. Ved såning er det vigtigt at kræse for såbedet. Den pløjede jord skal genpakkes tilstrækkeligt og ensartet. Såbedet skal tilberedes i 2-3 cm dybde, hvor rapsfrøene skal placeres med løs jord over. Genpakkes jorden for meget går det ud over rapsen rodudvikling, derfor skal dækmonteringen på traktoren foran såmaskinen tillade brug af lavt lufttryk på maks. 1 bar.

Etablering uden pløjning er generelt også en sikker metode, hvis man er omhyggelig med arbejdet, hvad enten det er grubbesåning eller såning efter en dybdeharvning. Der er dog nogle faldgruber, der med fordel kan styres udenom.

Etableringsmetoden skal tilpasses forfrugten. Ved etablering efter korn, er der generelt frit valg af metode. Hvorimod harvemethoden bliver udfordret, hvis der skal etableres efter frøgræs, da græsstubben er svær at harve op til et ordentlig såbed. Her er det så afgjort nemmere at grubbeså i en urørt græsstub, da græsmarken ikke på samme måde rives op, men forbliver jævn og stabil.

Ved pløjefri etablering er det meget vigtigt at marken er behandlet med glyfosat inden såning, med en dosis, der er tilpasset ukrudtet størrelse, så der ikke er overlevende ukrudt der gror videre, fra forfrugten. Er der meget ukrudt, eller et tæppe af græsukrudt i marken, kan det være en fordel at nedvisne forfrugten før høst. Det vil lette etableringen senere og gøre at marken er klar til såning, så snart mejetærskeren har forladt marken, hvis halmen snittes.

Stubben fra foregående afgrøde, bør være så kort som mulig, da det letter etableringen, og sikrer at stubben ikke skygger for meget for rapsen.

Ved harvesåning er det en fordel at fjerne halmen, da det kræver flere harvninger at opblande halm og jord nok, til at der kan skabes et ordentligt såbed. Ved grubbesåning kan halmen godt blive på marken, hvis halmen er godt snittet og jævnt fordelt. Fordelingen kan hjælpes på vej med 1-2 gange halmstriglinger lige efter mejetærskeren.

Generelle fokus punkter ved etablering af raps

Det optimale tidspunkt for etablering er i perioden 1.-15. august. Frem til d. 20. august går også ofte, såfremt såbedet er godt, og vejret efterfølgende er stabilt. Nærmest jo tidligere jo bedre, da rapsen skal opnå en god størrelse i efteråret. Det er væsentlig nemmere at bremse væksten, i et varmt efterår, i en tidlig sået mark, end at booste væksten i en sent sået mark. Dog skal man i en våd periode have tålmodighed, til at vente på at jorden tørrer op efter regn, da det gode såbed vigtigere end datoen. Bliver det af den grund for sent at så raps, inden jorden er tjenlig, skal man også kunne sige stop. Sent sået raps i et vådt år bliver sjældent andet end en dyr skuffelse gennem hele sæsonen.

Plantetal

Det optimale plantetal for en mark sået inden for ovennævnte tidsramme, ligger på 25-35 planter pr. m². Ved såning i starten af august i godt vejr og et godt såbed bør plantetallet ligge i den lave ende af intervallet.

Gødning

Vinterraps må ikke mangle gødning om efteråret. Derfor skal raps altid have tildelt gødning ved etablering, enten i form af handelsgødning eller ved nedfældning af gylle inden såning, vi anbefaler omkring 40-60 kg N/ha udnyttet. Er planen at udbringe gylle, efter såning senere på efteråret, skal rapsen startes op med minimum 20 kg N/ha i handelsgødning ved såning. Todeling af efterårsgødningen er særligt en god ide, hvis der etableres tidligt, eller hvis der er udsigt til meget nedbør. Hvis der bliver nedmuldet halm inden såning, bør kvælstoftildelingen ved såning hæves med 5-10 kg N/ha, da der bindes en del kvælstof i forbindelse med omsætningen af halmen.

Vinterraps bliver til tider brugt som "gyllelager", men tildel ikke mere end der er behov for, da det kan resultere i, at du mangler i forhold til kvoten til foråret. Hvis gødningsudnyttelsen i efteråret er høj, kan du måske omplacere gødning til andre afgrøder i foråret, men det kræver at der ikke har været et overforbrug i efteråret.

Billede 1 Når vinterrapsen mangler kvælstof i efteråret, får bladene et lilla skær. Det bliver først synligt på de ældste blade (foto: Niels Holmgård, SAGRO).

Ukrudtshåndtering

Rene marker er forudsætningen for et topudbytte, derfor skal der være stor fokus på ukrudtsbekæmpelsen. Strategien bør lægges allerede før der sås, afhængig af hvilke ukrudtsarter der er i marken.

Efter såning anbefaler vi, at ukrudtsbekæmpelsen startes med 0,2-0,25 l/ha Centium 36 CS (max 0,2 på let sandjord) eller lignende clomazon-holdigt middel, lige efter såning og senest 3 dage efter såning. Clomazon er særlig vigtig hvis der er enårigt rapgræs, hyrdetaske, fuglegræs og ærenpris. Disse arter kan vi erfaringsmæssigt se, at der ofte giver udfordringer, når der satses på en ukrudtsstrategi kun med Belkar og Kerb. Og udfordringerne bliver rigtig store hvis vejret umuliggør bekæmpelse med Belkar og Kerb i løbet af efterår og vinteren, hvilket vi desværre så i nogle marker i indeværende sæson. Her ville ukrudtstrykket have været en helt anden håndterbar størrelse, hvis der i det mindste var blevet behandlet med Clomazon lige efter såning.

Er marken altid farbar i efteråret og vinteren og er der ikke problemer med resistent fuglegræs og rapgræs kan Clomazon undlades. Belkar kan tidligst benyttes når rapsen har 3-4 blade, og tildeles enten som split eller på én gang. Det vender vi tilbage til når rapsen er begyndt at gro.

Skadedyr

Angreb af rapsjordlopper skal tjekkes dagligt, da der ikke er noget effektivt bejdsemiddel længere. Rapsjordloppernes gnaw hæmmer rapsens udvikling og kan på få dage udtynde en mark, så den står til omsåning. Da der var effektive bejdsemidler, var skadestærsklen 10 % bortgnavet bladareal frem til rapsen havde 4 løvblade. Denne tærskel er nu lavere, og derfor skal man dagligt tjekke for angreb, så der kan sættes tidligt ind med en behandling. Rapsjordlopper kan eksempelvis behandles med 0,2 l/ha Mavrik.

Billede 2 Vinterraps, hvor rapsjordlopperne har gnavet i bladene (Foto: SAGRO).

Angreb af snegle kan også være en stor udfordring ved etablering af raps. Derfor vil det være en god ide at undersøge marken for snegle inden såning. Snegle er mest aktive aften, nat og tidlig morgen, da snegle om dagen kryber ned i jorden, for at undgå udtørring. Derfor skal man ud om natten, med lommelygten, når fugtigheden er høj. Er det nemt at finde snegle, er der stor risiko for at de vil gøre skade på kommende afgrøde. Det er også muligt at lave sneglefælder i marken til vurdering af snegle trykket. Havregryn lægges ud på jorden, med en plade eller tallerken over, der sikre god skygge. Fælderne tilses tidlig morgen, for at få et indtryk af sneglemængden. Er der snegle i marken, skal bekæmpelsen starte senest ved etablering med spredning af 2-4 kg sneglekorn i forbindelse med såning. Strigling eller meget øverligt stubharvning lige efter høst generer også sneglene ved at blotlægge deres æg. Det kan i hvert fald nedbringe antallet af snegle efterfølgende.

Etablering af efterafgrøder

Af planterådgiver Niels Holmgaard

De næste 14 dage skal der etableres rigtig mange hektar efterafgrøder i Danmark. Forhåbentligt går det let, men vær forberedt og hav en plan B klar, hvis høsten trækker ud. Læs her om vores anbefalinger til en god strategi – og læs senere i dette nummer om hvilke frister der skal overholdes.

De fleste landmænd har bedst erfaring med at etablere efterafgrøderne efter høst, med såmaskinen eller stubharven. Det er en god og sikker metode, der sjældent slår fejl. Udfordringen er tidspresset, da kapaciteten er ofte lav og situationen presses ofte yderligere, her i det jyske, af at afgrøden eller halmen stadig er på marken, når tidsfristen 20. august oprinder. Det tvinger jer landmænd ud i at lave en forsinket etablering af efterafgrøderne, med negativ indflydelse på næste sæsons kvælstofkvote.

Derfor er vores anbefaling at have en plan B i baglommen. Kan du allerede nu se, at planen om at ville etablere

efterafgrøderne efter høst, sandsynligvis ikke kommer til at holde, gælder det om at få nogle frø spredt ud inden høst. Om ikke andet, så på en del af arealet.

Dermed ikke sagt, at der ikke er udfordringer ved denne metode.

Spredeteknisk skal man råde over en maskine der kan udføre opgaven. De fleste liftmonterede gødningsspredere kan sprede det tilfredsstillende. Nogle spredere skal have monteret lidt specialudstyr, for at kunne reducere mængden nok. Andre har gode erfaringer med at montere el-spredere på en bom, så den nødvendige spred bredde kan holdes på 10-12 meter. Den forkromede løsning er en bomspreader, der med en luftassisteret såmaskine, kan blæse frøene ud gennem slanger, der er monteret med prelplader i enderne for hver 2 meter, hvorved frøene spredes i fuld bredde.

Derudover bør man anvende smalle hjul på traktoren, så køreskaden ikke bliver alt for stor. Høje afgrøder, som rug kan også være en udfordring. Både at køre i, men også at sprede i med gødningssprederen, da det kan være svært at få spredetallerknerne over afgrøden toppen.

Efterafgrødearten eller blandingen skal være spredebar i hele arbejdsbredden. Følgende arter kan erfaringsvis, i stille vejr, spredes i op til 36 meter med en gødningsspreder og op til 12 meter med en lille el-spreader med en tallerken:

Olieræddike, Strukturator/Radise Deep-till, Vårbyg, Rug. - Men husk nu at lave en spredetest, for at se om dækningen er god nok med din maskine.

Vores anbefaling til artsvalg er derfor at anvende 10-12 kg olieræddike/ha ved udspreddning før høst.

Hvor der skal etableres MFO-efterafgrøder, skal man bruge en blanding. Vi anbefaler en blanding af 6-8 kg olieræddiker + 50 kg vårbyg/ha.

Med håbet om en vellykket etablering af efterafgrøderne.

Thistle tool

Af planterådgiver Susanne Frydendal Nielsen

Thistle Tool er et præcisionsværktøj, der ved hjælp af dronebilleder identificerer især rod ukrudt (særligt tidsler og kvik), og derudfra laver et tildelingskort, der kan bruges til pletsprøjtning i marken.

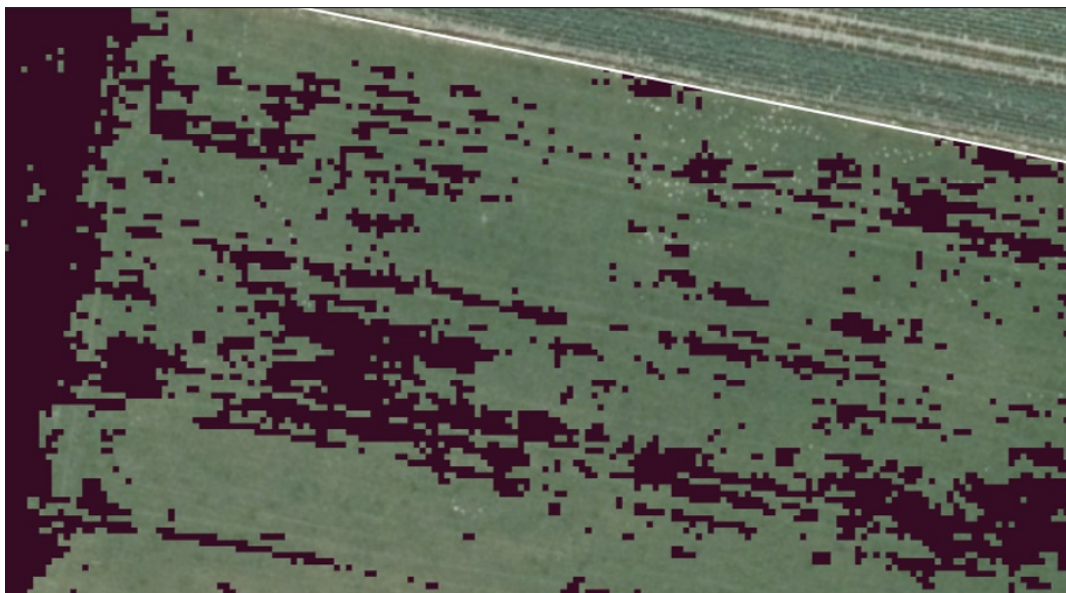
I disse dage tager vi en masse drone billeder til brug i Thistle tool. Her inden kornet høstes mens tidsler og kvik stadig er grønne er de nemme at se på dronebillederne (se billede 3). Med Thistle tool i Cropmanager kan vi lave kort som kan bruges til pletsprøjtning senere (se billede 4). Eksempelvis med MCPA i næste års afgrøde, hvis det primært er tidsler der skal bekæmpes, er der også en del kvik skal der vælges et tidspunkt, hvor glyphosat kan benyttes. Ved at lave en præcisionskort til pletsprøjtningen spares der på sprøjtemidlet, hvor meget afhænger af hvor små sektioner sprøjten kan åbne af gangen samt selvfølgelig hvor meget ukrudt der er i marken. I en mark med en del tidsler hvor sprøjten kunne styre hver enkelt dyse er der opnået besparelse på over 80 % sprøjtemiddel.

Er du interesseret i at få lavet sådanne kort, så kontakt Erik Kjeldsen på tlf. 96 29 69 13, så du kan få overfløjet marken inden høst.

Hvis du selv har en nyere drone, kan du selv lave overflyvningen og udarbejde kortet til pletsprøjtning i cropmanager.dk.

Billede 3 Dronebillede fra vårbymark med kvik. (Foto: Erik Kjeldsen, SAGRO)

Billede 4 Kort til pletsprøjtning med glyphosat i vårbyg. Cropmanager.dk

REGLER OG TILSKUD

Frister for efterafgrøder

Af planterådgiver Susanne Frydendal Nielsen

I forbindelse med etablering af efterafgrøder og høst af hovedafgrøde med MFO-græsudlæg under er der en række datoer det er vigtigt at holde styr på. Det kan nemlig blive nødvendigt at ændre i din efterafgrødeindberetning.

Er du i tvivl om hvilke typer efterafgrøder du skal have hvor så kan du se det i din markbog, i dit Fællesskema og Gødningskvote og efterafgrødeskema eller du kan kontakte din planterådgiver. Regler og frister afhænger af efterafgrødetypen, så det er relevant at kigge, hvis du begynder at flytte efterafgrøderne eller du ikke kan etablere alle du havde planlagt.

Efterafgrødeindberetning skal ændres hvis:

- Du flytter efterafgrøder (pånær MFO-efterafgrøder) til andre marker
- Du etablerer flere eller færre efterafgrøder end planlagt
- Du høster hovedafgrøden på marker med MFO-græsudlæg efter d. 20. august
- Du etablerer efterafgrøder mellem den 20. august og 7. september
- Du ønsker at benytte vintersæd sået senest 7. september som alternativ til efterafgrøder

Ændringerne skal ske senest d. 10. september. Kontakt din planterådgiver for hjælp til ændringerne, gerne så snart at ændringerne er på plads.

MFO – græsudlæg, udskudt høst af hovedafgrøden

Hovedafgrøden skal høstes senest 20. august i marker med MFO-græsudlæg. Kan dette ikke lade sig gøre kan høstfristen udsættes frem til 7. september. Udsættelsen gælder alle bedriftens MFO-græsudlæg og meddeles med Gødningskvote og efterafgrødeskemaet (GKEA). Konsekvensen hvis der søges om udsættelse, er at græsudlægget først må destrueres efter 2. november, mod 20. oktober ved "rettidig" høst.

Hvis MFO-græsudlægget samtidig er frøgræsudlæg, skal du være opmærksom på, at MFO græsudlæg ikke må afpudses efterfølgende. Sørg derfor at høste marken med lavest mulig stub. Tænk også over at give frøgræsudlægget de bedste muligheder helst ved at snitte halmen og få den spredt bedst muligt på marken. SKAL du bruge halmen, så sørg for at få den fjernet hurtigst muligt. Det er tilladt at afgræsse og tage slæt på MFO-græsudlæg.

Græsudlæg der bruges til pligtige efterafgrøder uden samtidig at være MFO samt målrettede efterafgrøder har ingen høstfrist.

Sen etablering af efterafgrøder

Alle andre efterafgrøder end græsudlæg skal være sået senest d. 20. august, men de kan dog opfylde kravene, hvis de er sået senest d. 7. september. Såning af efterafgrøder mellem 21. august og 7. september skal meddeles på GKEA skemaet.

Konsekvensen at udsat såning afhænger af efterafgrødetypen:

- MFO-blandinger må tidligst destrueres mindst 8 uger efter såning og tidligst d. 20. oktober, se tabel 1.
- Pligtige efterafgrøder samt målrettede efterafgrøder resulterer i nedsat kvælstofkvote i høståret 2021-2022. Jo senere, jo mere nedsættes kvoten pr. ha der er sået sent, se hvor meget i tabel 2.

Alternativer til efterafgrøder

Det er stadig muligt at indmelde alternativer til efterafgrøderne. Det vil sige, at hvis det lykkes at så vintersæden tidligt (senest d. 7. september), så kan 2 ha vintersæd erstatte 1 ha efterafgrøder. Ligeledes kan det også stadig nås at indmelde mellemafgrøder (dvs. mellemafgrøder sået senest d. 20. juli og som fjernes tidligst d. 20. september). Fælles for alle gælder, at det skal indmeldes senest d. 10. september.

Tabel 1 Tidligste destruktionsfrist for MFO-efterafgrøder, afhængig af etableringsdatoen.

Etablering af MFO-efterafrøder	Destruktionsdato for MFO-efterafrøder
21.-25. august	20. oktober
26. august	21. oktober
27. august	22. oktober
28. august	23. oktober
29. august	24. oktober
30. august	25. oktober
31. august	26. oktober
1. september	27. oktober
2. september	28. oktober
3. september	29. oktober
4. september	30. oktober
5. september	31. oktober
6. september	1. november
7. september	2. november

Tabel 2 Nedsættelse af kvælstofkvoten i 2021-2022 i forbindelse med udskydelse af såtidspunktet for pligtige efterafrøder og husdyrefterafrøder. Kvotetrækket afhænger af hvor meget husdyrgødning, der er tildelt på bedriften i 2019/2020. Tallene for kvotereduktionen er rettet, da de er blevet sænket en anelse i år.

Etableringstidspunkt	Kvotetræk	
	< 80 kg N/ha i husdyrgødning	> 80 kg N/ha i husdyrgødning
21. – 24. august	15 kg N/ha	24 kg N/ha
25. – 28. august	26 kg N/ha	42 kg N/ha
29. august – 7. september	40 kg N/ha	65 kg N/ha